

Руслана ПОПП

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (ruslana_popp@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-9444-2018>

Scopus-Author ID: 57222035521

Микола-Мирослав БОРОДІЙЧУК

аспірант кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (kolya.bmo@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1972-0437>

Бібліографічний опис статті: Попп, Р., &, Бородійчук, М.-М. (2024). Роль місцевого самоврядування у підтримці та інтеграції внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану (досвід Дрогобицької міської територіальної громади). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, Спецвипуск*, 102–112. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.spec.9>

РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПІДТРИМЦІ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (ДОСВІД ДРОГОБИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

Анотація: *Мета статті* – показати заходи місцевого самоврядування Дрогобицької міської територіальної громади щодо підтримки, адаптації й інтеграції внутрішньо переміщених осіб під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. **Методологія дослідження** базується на загальноприйнятих принципах науковості, об'єктивності, історизму, методах зовнішньої та внутрішньої критики джерел. **Наукова новизна.** Підсумовуються основні напрями діяльності Дрогобицького органу місцевого самоврядування щодо внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану. **Висновки.** В умовах воєнного стану місцеве самоврядування в Україні довело життєздатність. У більшості регіонів воно зберегло функціональність, довело, що може здійснювати ефективне управління на місцевому рівні у співпраці з державною владою в особі військових адміністрацій та їхніх очільників. Місцеве самоврядування Дрогобицької місцевої територіальної громади від початку військової агресії Росії організувало, надавало, координувало підтримку людям, які були вимушені залишити через війну свої місця проживання. Їх забезпечували тимчасовим житлом, харчуванням, соціальною, фінансовою, інформаційною, психологічною та медичною допомогою. Для адаптації внутрішньо переміщених осіб організувалося корисне дозвілля, надавалися консультації та сприяння у працевлаштуванні, отриманні освітніх послуг. **Проблеми, пов'язані з масовим вимушеним переселенням, потребують від громад їх вселення значних ресурсів щодо втілення проєктів та заходів з інтеграції постраждалих осіб. Для надання різнопланової допомоги, реалізації спеціальних потреб, забезпеченості житлом тих, хто змушений був залишити свої домівки, місцеве самоврядування Дрогобицької міської територіальної громади співпрацює з волонтерами, меценатами, містами-побратимами, українськими та міжнародними фундаціями, благодійними організаціями. Підсилює роботу органу місцевого самоврядування щодо моніторингу потреб внутрішньо переміщених осіб, розв'язання їхніх проблем, сприяння їх діловій та соціальній активності, а також планування майбутнього, рада з питань ВПО.**

Ключові слова: воєнний стан, органи місцевого самоврядування, міська територіальна громада, внутрішньо переміщені особи, гуманітарна допомога.

Ruslana POPP

PhD (History), Associate Professor, Department of History of Ukraine and Law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (ryslana_popp@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8777-9760>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-9444-2018>

Scopus-Author ID: 57222035521

Mykola-Myroslav BORODIICHUK

Postgraduate Student, Department of History of Ukraine and Law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (kolya.bmo@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1972-0437>

To cite this article: Popp, R., & Borodiichuk, M.-M. (2024). The role of local government in the support and integration of internally displaced persons under the conditions of marital state (experience of the Drohobych urban territorial community) [The role of local government in the support and integration of internally displaced persons under the conditions of marital state (experience of the Drohobych urban territorial community)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Special issue*, 102–112. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.spec.9> [in Ukrainian].

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT IN THE SUPPORT AND INTEGRATION OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE (EXPERIENCE OF THE DROHOBYCH URBAN TERRITORIAL COMMUNITY)

Abstract: The purpose of the article is to demonstrate activities of the local government of the Drohobych Urban Territorial Community towards support, adaptation and integration of internally displaced persons during the full-scale russian invasion of Ukraine. **The research methodology** is based on generally accepted principles of science, objectivity, historicism and methods of external and internal criticism of sources. **Scientific novelty.** The author summarizes main areas of activities of the Drohobych local government bodies regarding internally displaced persons during martial law. **Conclusions.** In the conditions of martial law, the local government in Ukraine proved its viability. In most regions, it proved its functionality by carrying out effective management at the local level in cooperation with the state authorities in the form of military administrations and their leaders. The local self-government of the Drohobych United Territorial Community organized, provided, and coordinated support to people who were forced to leave their places of residence due to the war since the beginning of russia's military aggression. They were provided with temporary housing, food as well as social, financial, informational, psychological and medical assistance. For their adaptation, various free-time activities were organized. The internally displaced persons also received consultations and assistance in employment and obtaining educational services. The problems connected with forced resettlement of big groups of people require investment of significant resources in implementing projects and activities for their integration. To provide multi-faceted assistance, realization of special needs, provision of housing for those who were forced to leave their homes, the local government of the Drohobych United Territorial Community cooperates with volunteers, sponsors and sister cities, Ukrainian and international foundations and charitable organizations. The Councils on internally displaced persons facilitate the work of the local government in monitoring the needs of internally displaced persons, solving their problems, promoting their business and social activities as well as planning their future.

Key words: martial law, local government bodies, united territorial community, internally displaced persons, humanitarian aid.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної військової агресії Росії проти України влада на місцях часто була найближче до людей, тому довіра до неї певною мірою зміцнювалася, хоча почасти виникали і певні проблеми. Першочергової допомоги потребували люди, що під загрозою небезпеки, рятуючи життя своє та своїх близьких, змушені були покинути

рідний дім. Тому сьогодні важливо підсумувати досвід діяльності самоврядних інституцій в умовах військового стану, показати їх ініціативи щодо розв'язання проблем внутрішньо переміщених осіб та шляхів їх інтеграції в місцеві громади у розрізах різних регіонів. Це допоможе знайти шляхи подолання нових викликів та посилити роль місцевого самоврядування в умовах післявоєнної відбудови нашої держави.

Аналіз останніх досліджень. Питання діяльності органів місцевого самоврядування в умовах Російсько-української війни аналізують науковці різних напрямів: юристи, економісти, політологи, історики, соціологи. Так, І. Пирога та М. Пирога показали роль місцевого самоврядування у відбудові в умовах воєнного стану (Пирога, Пирога, 2023).

У виданні «Соціально-економічні та гуманітарні наслідки Російської агресії для українського суспільства», підготовленому фахівцями Центру Розумкова, розкрито інструменти державної політики й антикризові заходи, спрямовані на підтримку внутрішньо переміщених осіб (Соціально-економічні та гуманітарні наслідки Російської агресії для українського суспільства, 2022). Науковці Національного інституту стратегічних досліджень проаналізували масштаби міграцій, проблеми та способи розв'язання питань, пов'язаних з внутрішніми вимушеними переміщеннями, які виникли внаслідок повномасштабного вторгнення РФ (Внутрішні вимушені переміщення..., 2023). А. Андрусевич, Н. Андрусевич, З. Козак, З. Міщук склали аналітичну записку про потреби та очікування внутрішньо переміщених осіб у Львівській області (Андрусевич, Андрусевич, Козак, Міщук, 2022).

Окремих досліджень, які б висвітлювали роль місцевого самоврядування у роботі з тимчасово переміщеними особами в умовах агресії Росії проти України з урахуванням регіональних особливостей, наразі немає.

Мета статті. Показати заходи місцевого самоврядування Дрогобицької міської територіальної громади щодо підтримки, адаптації та інтеграції тимчасово переміщених осіб під час повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну.

Виклад основного матеріалу. Організація відсічі ворогу після початку повномасштабної агресії Росії потребувала консолідації зусиль усього українського суспільства. В умовах воєнного стану, на основі обласних та районних державних адміністрацій були створені тимчасові спеціальні органи – військові адміністрації (Про правовий режим воєнного стану, 2022). При цьому не перестали працювати й органи місцевого самоврядування. З урахуванням специфіки нових воєнних умов, вони надалі у взаємодії з військовими адміністраціями, виконують свої повноваження, спрямовані на розв'язання питань місцевого значення, при цьому на законодавчому рівні розширили повноваження голів громад (Закон України «Про внесення змін до деяких законів України..., 2022). В умовах повномасштабної агресії Росії територіальні громади стали «базовою ланкою, що забезпечує стійкість тилу» (Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства, 2022, с. 119).

З початку військових дій Дрогобицька міська територіальна громада, яка об'єднує міста Дрогобич, Стебник та 32 сільські громади, приймала усіх, хто шукав тут прихистку. За офіційними даними, близько 20 433 осіб вимушено перемістилися до неї (Дрогобицька громада продовжує працювати..., 2023). Реальна кількість тих, хто рятувався від російської агресії на Дрогобичині у перші дні війни, є набагато більшою, можливо, утричі, дехто зупинявся тут тимчасово, інші з різних причин не реєструвалися (У Дрогобицькій громаді налічується..., 2023). Станом на 22 березня 2023 у Дрогобицькій міській територіальній громаді нараховувалося 11 тисяч внутрішньо переміщених осіб. З них третина – особи похилого віку та люди з інвалідністю, а також 3,5 тисячі дітей (Підтримка ВПО та нові проекти у громаді, 2023). На перше січня 2024 481 осіб із статусом ВПО (Де і яку допомогу можуть отримати переселенці у Дрогобицькій громаді, 2024).

Постраждалим від війни людям, яких зустрічав Дрогобич на початку повномасштабних військових дій, надавалася вся необхідна першочергова допомога: безкоштовне тимчасове помешкання, одяг, харчування, медичний та психологічний супровід. Задля координації зусиль органу місцевого самоврядування та мешканців громади щодо прийому переміщених осіб, від-

повідно до розпорядження міського голови, у місті запрацював Гуманітарний Координаційний Центр (Приймаємо перших переселенців..., 2022), який організував збір та надання гуманітарної допомоги. Левова частка її надходила від закордонних міст-побратимів Дрогобича, а також з таких країн, як Польща, Литва, Латвія, Чехія, Німеччина, Греція, США, Франція. Була налагоджена співпраця з волонтерським штабом «Українська команда», з міжнародними організаціями та благодійними фондами, зокрема: БФ «Право на захист», Данською Радою у справах біженців DRC, World Central Kitchen, чеською організацією «Людина в біді», Спілкою Робітничих Самаритян Німеччини (ASB), Стабілізейшен Суппорт Сервісез (SSS), Товариством Червоного Хреста, акумулювалися також і всі можливі ресурси громади (Війна, виклики для міст, інтеграція ВПО..., 2023).

До 1 грудня 2023 р. Дрогобицька міська територіальна громада отримала 1512,7 тонн гуманітарної допомоги, 735,4 тонн з якої вдалося зібрати та доправити до міста зусиллями Гуманітарного Координаційного Центру, 198,1 тонн було надано громадою для ВПО. Це продукти харчування, одяг, засоби гігієни, побутове та промислове обладнання. Медикаменти і засоби медичного застосування не видавалися особисто в руки, а використовувалися для надання медичних послуг (Дрогобицька громада продовжує працювати над залученням гуманітарної допомоги..., 2023).

Про отримання гуманітарної допомоги, критерії її розподілу органи місцевого самоврядування регулярно інформували громаду. Надання необхідної і своєчасної інформації для населення і, зокрема, тим, хто вимушено шукав прихистку на Дрогобиччині, стало важливим напрямом у діяльності місцевого самоврядування. З 25 лютого 2022 на сайті Дрогобицької міської ради було створено спецрубрику «Переселенцям», де розміщується інформативні матеріали, інструкції для осіб, які прибували і прибувають до Дрогобицької громади (Дрогобицька громада продовжує працювати над залученням гуманітарної допомоги..., 2023). З 28 лютого 2022 р. у приміщенні Туристично-інформаційного центру міста, запрацював єдиний інформаційний центр (Увага! У Дрогобичі запрацював єдиний інформаційний центр!, 2022). На базі Дрогобицької міської ради був створений call-центр, який працював 24/7. На єдину телефонну лінію могли звертатися особи, які переїжджали до Дрогобича та потребували відомостей щодо поселення, харчування, процедури реєстрації, про пункти допомоги тощо. Для інформування прибуваючих були розроблені електронні, а також паперові пам'ятки, які роздавалися безпосередньо на блок-постах на під'їздах до міста (Інструкція для переселенців, які їдуть у Дрогобицьку громаду, 2022). Одним із інструментів комунікації місцевої влади з внутрішньо переселеними особами стали соціальні мережі: Фейсбук. Інстаграм, Телеграм. Вони мають можливість користуватися і інформаційно-комунікаційною системою «Дрогобич-smart city», де електронно подаються петиції, звернення, отримуються консультації (Війна, виклики для міст, інтеграція ВПО..., 2023). Зараз комунікація відбувається і за принципом «win-win», коли регіональні соціальні робітники, які займаються внутрішніми переміщеними особами, знайомі вже з ними особисто, знають про кожну потребу ВПО (Спецпроект. Мер Дрогобича: 90 % переселенців потребують постійного житла, бо не мають куди повертатися, 2023).

Від початку повномасштабного вторгнення з внутрішньо переселеними особами працює Дрогобицький міський центр соціальних служб. Станом на 15 квітня Управління соціального захисту населення звернулися для отримання довідки ВПО – 8,5 тис. осіб, 80 % з яких подали заяви на отримання адресної допомоги від держави (Реєстрація внутрішньо переміщених осіб..., 2024). Щомісячна державна фінансова допомога для ВПО становить 3 000 гривень для осіб з інвалідністю та дітей, а для інших осіб – 2 000. Крім того, у громаді для забезпечення гуманітарних потреб ВПО отримували додаткову фінансову підтримку, зібрану та передану донорами. Грошову допомогу в розмірі 6600 грн. було виплачено 1237 особам з числа ВПО (8 164 200 грн.). 1 268 200 грн. було надано для 373 дитини з числа ВПО на підготовку до школи (Дрогобицька громада продовжує працювати над залученням гуманітарної допомоги для військових та ВПО..., 2023).

В умовах значного та раптового переміщення людей, поява у громадах нових груп населення з іншими ціннісними орієнтирами – досить складний виклик. Презентуючи досягнення місцевих органів влади щодо інтеграції внутрішньо переселених осіб на заході, що відбувся у межах компонента «Разом вдома: сильна громада, ефективна адаптація ВПО», який є частиною програми «Стійкість»¹, голова Дрогобицької громади Т. Кучма, зазначив, що органи місцевого самоврядування шукали точки дотику, щоб люди, які вимушено переїхали до Дрогобича, не почували себе чужими (Війна, виклики для міст, інтеграція ВПО..., 2023). У громаді було впроваджено проєкт «Вуличний лекторій» за кошти грантодавця «Разом з Україною» (10 тис дол. США). В його рамках з ВПО проводилися заняття з йоги, майстер-класи з місцевої кулінарії, ліпки, організовувалися відвідини музеїв, перегляди документальних фільмів, екскурсії, концерти, їм надавалися правові консультації, їх запрошували на психологічні тренінги щодо подолання стресових станів (Війна, виклики для міст, інтеграція ВПО..., 2023). Над забезпеченням корисного й інтелектуального дозвілля ВПО працювало Управління культури та розвитку туризму виконавчих органів Дрогобицької міської ради, до цієї роботи залучалися освітні та мистецькі заклади, туристично-інформаційний центр міста, музей «Дрогобиччина» (Знайомлять з туристичними принадами міста..., 2022). Центр професійного розвитку педагогічних працівників Дрогобицької міської ради проводив навчання на мовному курсі «Розмовляємо українською» (Мова – єднає: у Дрогобичі завершився мовленнєвий курс..., 2022). За ініціативи відділу сім'ї та молоді, кожного тижня породіллям надавалися пакунки із необхідними речами для новонароджених, серед яких були і матері, які вимушено переїхали до Дрогобича «Безпека та турбота..., 2022). За словами очільника громади, «У більшості, 99 % переселенців, які втікали від війни та небезпеки, вони все-таки адаптувалися до наших традицій. Наприклад, вони першими долучаються до спільних толок.... Приємно, коли люди із Сєвєродонецька доглядають за пам'ятником Степанові Бандері» (Спецпроєкт. Мер Дрогобича..., 2023). Взаємовідносини з внутрішньо переміщеними особами будувалася органом місцевого самоврядування на «розумінні та сприйнятті». Були

Місцеве самоврядування Дрогобича доклало багато зусиль щоб забезпечити ВПО дахом над головою. Були обладнані спеціальні простори для їхнього поселення, головню, на базі освітніх та інших комунальних закладів (Дрогобицька громада продовжує працювати..., 2023). Левова частка людей розмістилася у приватному секторі, було запущено спеціальну програму для компенсації їх господарям за проживання ВПО (Триває виплата компенсації..., 2022).

Під час опитування внутрішньо переміщених осіб, які проживають у Дрогобичі влітку 2023 р., з'ясувалося, що 20 % з них не мають змоги, або не планують повернутися додому. Самотужки розв'язати питання будівництва соціального житла місцевим громадам не під силу (При Дрогобицькій міськраді створять..., 2023). Для поліпшення умов проживання ВПО місцева влада залучає кошти з власного та обласного бюджетів, допомогу від міст-побратимів, активно налагоджує партнерську співпрацю з міжнародними організаціями та інвесторами. Серед них: організація Core Response, Благодійний фонд «Move Ukraine», Український фонд соціальних інвестицій (Новому житлу для ВПО бути..., 2023). Це дало змогу, зокрема, вивільнити школи, у яких знайшли тимчасовий прихисток вимушені переселенці, а також відремонтувати будівлі, які роками не використовувались. У Стебнику за 52 дні було переоблаштовано гуртожиток під квартири для 32 сімей внутрішньо переміщених осіб. В оселях зробили ремонт та встановили меблі (Квартири «під ключ»..., 2022). Також було відремонтовано гуртожиток № 1 Дрогобицького державного педагогічного університету, споруджено у Дрогобичі модульно-каркасний будинок на 12 квартир (Налагоджену Дрогобицькою громадою міжнародну співпрацю відзначили на Європейському економічному конгресі (Налагоджену Дрогобицькою громадою міжнародну співпрацю..., 2023). Житло, яке облаштовується для ВПО, залишається

¹ Упроваджується Фондом Східна Європа в консорціумі громадських організацій на чолі з ERIM (Equal Rights and Independent Media – Рівні права та незалежні медіа, Франція) у партнерстві з Фондацією домів з прав людини, Домом прав людини – Тбілісі, Чорноморським фондом регіонального співробітництва та коштом Європейського Союзу.

у власності громади. Сьогодні активно напрацьовуються і нові житлові проєкти для тих хто вимушено переселився на Дрогобиччину.

Дрогобицька міська територіальна громада була однією з перших в області, в якій створено уповноважений орган для обліку внутрішньо переміщених осіб, що потребують житла для тимчасового проживання. Зазначені функції покладено на Департамент міського господарства Дрогобицької міської ради. Процедура відбору претендентів на соціальне житло у Дрогобицькій громаді відбувається прозоро, за критеріями, визначеними Кабміном та затвердженими виконавчим комітетом Дрогобицької міської ради Львівської області. З рейтинговими списками претендентів можна ознайомитися на сайті Дрогобицької міської ради у рубриці «Переселенцям». Станом на 20 березня 2024 року в ньому нараховувалося 212 осіб (Рейтинговий список ВПО, які потребують отримання тимчасового житла з фонду Дрогобицької міської ради..., 2024).

В умовах продовження воєнних дій та руйнувань, цілком зрозуміло, що пропорція між ВПО, орієнтованими на повернення, та тими, які прагнуть інтегруватися в соціальне середовище за місцем нинішнього проживання, може мати тенденції до зростання (Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення, 2023). Для досягнення кращої комунікації між органами місцевої влади, громадськими організаціями та ВПО, уряд України своєю Постановою «Про затвердження Примірного положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб», від 4 серпня 2023 р. рекомендував утворювати на місцях Ради з питань ВПО (Про затвердження Примірного положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб, 2023). Перше засідання Ради з питань ВПО як дорадчого органу при міській раді Дрогобича, до якого увійшли 15 осіб з числа внутрішньо переміщених осіб, шість представників органу місцевого самоврядування, три – громадських організацій, які провадять діяльність у сфері забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб, відбулося 29 грудня 2023 р. Головою ради є Денис Уваров, а заступником – Оксана Магчишин, директорка Дрогобицького центру соціальних служб (Відбулось перше засідання Ради з питань ВПО, яка діє при Дрогобицькій міській раді, 2023).

Дрогобицька громада стала однією з дванадцяти місцевих громад України, яку обрали для участі у проєкті підтримки внутрішньо переміщених осіб – «Довгострокові рішення для ВПО», що реалізовується під егідою Офісу Координатора системи ООН в Україні. Метою ініціативи є «забезпечення підтримки органів влади та місцевого самоврядування України з боку міжнародної гуманітарної спільноти у зусиллях щодо пошуку довгострокових рішень для внутрішньо переміщених осіб стосовно покращення доступу до житла, роботи, надання адміністративних послуг тощо» (Довгострокові рішення для ВПО: у Дрогобич завітали представники Агентства ООН у справах біженців, 2024).

В умовах вимушеної зміни місця проживання та занять, внутрішньо переміщені особи переживали значний стрес, змушені були пристосовувати свій спосіб життя до нових умов. Саме «незадовільний рівень доходів, економічна маргіналізація, залишаються основною перешкодою для інтеграції вимушених мігрантів» (Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення, 2023). За повідомленням Дрогобицької філії Львівського обласного центру зайнятості, з часу повномасштабного вторгнення Росії на українські землі за послугами центру зайнятості у Дрогобичі звернулись близько 700 осіб з числа ВПО, з них 278 осіб вдалось працевлаштувати (У Дрогобичі провели «Ярмарок вакансій»..., 2023). За даними опитування «Дрогобич City», причинами того, що більшість тих, хто вимушено переселився в регіон, не зміг знайти роботу за місцем проживання – відсутність відповідних вакансій, низька заробітна плата та відмова роботодавців через статус ВПО, вік. Своєрідним шляхом розв'язання проблеми є і можливість перекваліфікації. Для цього у Дрогобицькому центрі зайнятості можна отримати ваучер на навчання (26840 грн.). (Знайти роботу попри все..., 2023).

Серед актуальних проблем, пов'язаних з інтеграцією ВПО до Дрогобицької міської територіальної громади, є небажання дітей відвідувати освітні заклади громади очно. Серед причин – мовний бар'єр та можливі випадки цькування (Відбулось чергове засідання Ради з питань

ВПО..., 2024). Важливим є і те, що поступово зменшуються надходження закордонної гуманітарної допомоги, скорочується фінансування місцевих бюджетів. Це посилить проблему дефіциту ресурсів громад, потрібних для надання підтримки ВПО. (Місьцеве самоврядування..., 2023, с. 30).

Всеукраїнське опитування оприявило і певні проблеми щодо становища ВПО, чверть опитаних (25 %) повідомили, що зазнали неналежного ставлення з боку місцевих громад, а кожний п'ятий з опитаних сповістив про випадки дискримінаційного або несправедливого ставлення до себе та членів своєї сім'ї через статус вимушеного переселенця (Внутрішні вимушені переміщення..., 2023). Тому при розв'язанні проблем ВПО необхідно оперативно реагувати на будь-які порушення працівниками органів місцевого самоврядування доброчесності, унормувувати нормативно-правову базу, активно залучати ВПО до участі у громадському житті.

Висновки. В умовах воєнного стану місьцеве самоврядування в Україні довело свою життєздатність. У більшості регіонів воно зберегло функціональність, довело, що може здійснювати ефективне управління на місцевому рівні у співпраці з державною владою в особі військових адміністрацій та їхніх очільників. Місьцеве самоврядування Дрогобицької місцевої територіальної громади від початку військової агресії Росії організувало, надавало, координувало підтримку людям, які через війну вимушено залишили свої місця проживання. Вони забезпечувалися тимчасовим житлом, харчуванням, соціальною, фінансовою, інформаційною, психологічною та медичною допомогою. Для адаптації внутрішньо переміщених осіб організувалося корисне дозвілля, надавалися консультації та сприяння у працевлаштуванні, отриманні освітніх послуг. Проблеми, пов'язані з масовим вимушеним переселенням, потребують від громад їх вселення значних ресурсів щодо втілення проєктів та заходів з інтеграції постраждалих осіб. Для надання різнопланової допомоги, реалізації спеціальних потреб, забезпеченості житлом тих, хто змушений був залишити свої домівки, місьцеве самоврядування Дрогобицької міської територіальної громади співпрацює з волонтерами, меценатами, містами-побратимами, українськими та міжнародними фундаціями, благодійними організаціями. Підсилює роботу органу місцевого самоврядування щодо моніторингу потреб внутрішньо переміщених осіб, розв'язання їхніх проблем, сприяння їх діловій та соціальній активності, а також планування майбутнього, рада з питань ВПО.

Перспективним напрямом дослідження є вивчення досвіду місцевого самоврядування Дрогобицької міської територіальної громади у допомозі релокації малого та середнього бізнесу.

Джерела та література

- Актуальні питання місцевого самоврядування в умовах воєнного стану та подальші завдання децентралізації. (2022). URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16609>
- Андрусевич, А., Андрусевич, Н., Козак, З., Міщук, З. (2022). Повернутись додому: Експрес-картування потреб та очікувань ВПО у Львівській області. Аналітична записка. Ресурсно-аналітичний центр. Львів: «Суспільство і довкілля».
- «Безпека та турбота – те чим ми можемо підтримати зараз», – Тарас Кучма відвідав породіль Дрогобицького пологового будинку, серед яких матері ВПО. (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/bezpeka-ta-turbota-te-chim-mi-mozhemo/>
- Відбулось перше засідання Ради з питань ВПО, яка діє при Дрогобицькій міській раді. (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vidbulos-pershe-zasidannya-rady-z-pytan-vpo-yaka-diye-pry-drogobyczkij-miskij-radi/>
- Відбулось чергове засідання Ради з питань ВПО: обговорили проблеми освітньої та соціальної інтеграції. (2024). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vidbulos-cherbove-zasidannya-rady-z-pytan-vpo-obgovoryly-problemy-osvitnoyi-ta-soczialnoyi-integraciyi/>
- Війна, виклики для міст, інтеграція ВПО: досвід Дрогобича презентували громадам України. (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vihodyat-na-mizhnarodniy-riven-uchni-l/>
- Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення. (2023). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahu-problemy-ta-sposoby-yikh>

- Де і яку допомогу можуть отримати переселенці у Дрогобицькій громаді.* (2024). URL: <https://drohobych.city/articles/334643>
- Довгострокові рішення для ВПО: у Дрогобич завітали представники Агентства ООН у справах біженців.* (2024). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/dovgostrokovi-rishennya-dlya-vpo-u-drohobych-zavitaly-predstavnyku-agentstva-oon-u-spravah-bizhencziv/>
- Дрогобицька громада продовжує працювати над залученням гуманітарної допомоги для військових та ВПО: проміжний звіт та критерії розподілу.* (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/promizhnyj-zvit-pro-otrymanu-gumanitarnu-dopomogu-ta-kryteriyi-yiyi-rozpodilu/>
- З новими оселями: у Стебнику вручили ключі від квартир вимушено переміщеним особам.* (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/25-serpnya-vidbudetsya-cherbove-zasidann/>
- Знайомлять з туристичними принадами міста: у Дрогобичі щоденно проводять екскурсії, як для переселенців так і місцевих мешканців | Відео.* (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/znayomlyat-z-turistichnimi-prinadami/>
- Знайти роботу попри все: як у громаді можуть допомогти переселенцям з роботою, навчанням та грантами.* (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/znayti-robotu-popri-vse-yak-u-gromadi-mo/>
- Інструкція для переселенців, які їдуть у Дрогобицьку громаду (Оновлено).* (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/uvaga-rozshukuietsya-avtomobil-na-yako/>
- Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп.* (2023). За ред. В. Г. Потапенка. Київ : НІСД.
- Мова-єднає: у Дрогобичі завершився мовленнєвий курс для внутрішньо переселених осіб.* (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/mova-iednaie-u-drogobichi-zavershivsya-mov/>
- Налагоджену Дрогобицькою громадою міжнародну співпрацю відзначили на Європейському економічному конгресі.* (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/art-terapiya-dlya-ditey-drogobitskiy-mi/>
- Новому житлу для ВПО бути: Дрогобич підписав Меморандум з представниками Українського фонду соціальних інвестицій на спорудження житла для переміщених осіб за грантові кошти Уряду Німеччини.* (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/trivaie-informatsiy-na-kampaniya-vihod/>
- Пирого, І. С., Пирого, М. І.** (2023). Роль місцевого самоврядування у відбудові в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія ПРАВО, 77 (1), 117–123.*
- Підтримка ВПО та нові проекти у громаді: у Дрогобич завітали представники БФ «Право на захист» та неурядової організації Peace Winds Japan.* (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/pidtrimka-vpo-ta-novi-proekti-u-gromad/>
- Приймаємо перших переселенців: у Дрогобичі створили Гуманітарний Координаційний Центр.* (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/sogodni-vid-vechora-na-usiy-lvivschini/> <https://drohobych-rada.gov.ua/sogodni-vid-vechora-na-usiy-lvivschini/>
- Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану. Закон України від 12.05.2022 р., № 2259-IX (2022).* URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T222259>
- Про затвердження Примірнього положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб.* (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
- Про правовий режим воєнного стану: Закон України.* (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
- Реєстрація внутрішньо переміщених осіб, державні виплати та гуманітарна допомога – Іван Терлецький про роботу Управління соціального захисту населення за тиждень. Відео.* (2024). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/drogobichani-spilno-z-pereselentsyami>
- Рейтинговий список взятих на облік осіб, які потребують отримання житла з фонду житла Дрогобицької міської ради, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб станом на 20.03.2024 року.* (2024). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/rejtyngovuj-spysok-stanom-na-20.03.2024.pdf>
- Соціально-економічні та гуманітарні наслідки Російської агресії для українського суспільства.* (2022). URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf
- Спецпроект. Мер Дрогобича: 90% переселенців потребують постійного житла, бо не мають куди повертатися.* (2023). URL: <https://ru.interfax.com.ua/news/interview/927975.html>
- Триває виплата компенсації на оплату комунальних послуг для власників житла, які прихистили внутрішньо переміщених осіб.* (2022). URL: drohobych-rada.gov.ua/trivaie-viplata-kompensatsiyi-na-oplatu/

- У Дрогобицькій громаді налічується до 16 тисяч переселенців, 30 % із них, імовірно, залишаться жити в ній постійно – мер. (2023). URL <https://ru.interfax.com.ua/news/interview/927975.html>
- У Дрогобичі провели «Ярмарок вакансій», який об'єднав роботодавців та людей, які перебувають в пошуку роботи. (2023). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/u-drohobychi-proveli-yarmarok-vakansi/>
- Увага! У Дрогобичі запрацював єдиний інформаційний центр! (2022). URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/uvaga-u-drohobychi-zapratsyuvav-iediniy-i/>.

References

- Aktualni pytannya mistsevoho samovryaduvannya v umovakh voyennoho stanu ta podalshi zavdannya detsentralizatsiyi.* (2022). [Current issues of local self-government under martial law and further tasks of decentralization]. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16609> [in Ukrainian].
- Andrusevych, A., Andrusevych, N., Kozak, Z., & Mishchuk, Z.** (2022). Povernutys domu: Ekspreskartuvannya potreb ta ochikuvan VPO u Lvivskiy oblasti [Return home: Express mapping of the needs and expectations of IDPs in the Lviv region]. *Analitichna zapyska. Resursno-analitichnyy tsentr – Analytical note. Resource and analytical center.* Lviv : «Suspilstvo i dovkillya». [in Ukrainian].
- «Bezpeka ta turbota – te chym my mozheмо pidtrymaty zaraz», – Taras Kuchma vidvidav porodil Drohobytskoho polohovoho budynku, sered yakykh materi VPO. (2022). [«Safety and care are what we can support now», – Taras Kuchma visited a woman giving birth at the Drohobytsky Maternity Hospital, among whom are IDP mothers]. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16609> [in Ukrainian].
- Vidbulos pershe zasidannya Rady z pytan VPO, yaka diye pry Drohobytskiy miskiy radi.* (2023). [The first meeting of the Council on IDPs, which operates under the Drohobytsk City Council, took place]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vidbulos-pershe-zasidannya-rady-z-pytan-vpo-yaka-diye-pry-drogobyczkij-miskij-radi/> [in Ukrainian].
- Vidbulos chergove zasidannya Rady z pytan VPO: obhovoryly problemy osvithnoyi ta sotsialnoyi intehtratsiyi.* (2024). [Another meeting of the Council on IDPs was held: problems of educational and social integration were discussed]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vidbulos-cherbove-zasidannya-rady-z-pytan-vpo-obgovoryly-problemy-osvithnoyi-ta-sotsialnoyi-integracziyi/> [in Ukrainian].
- Viyna, vyklyky dlya mist, intehtratsiya VPO: dosvid Drohobycha prezentuvaty hromadam Ukrayiny.* (2023). [War, challenges for cities, integration of IDPs: Drohobych's experience was presented to Ukrainian communities]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/vihodyat-na-mizhnarodniy-riven-uchni->[in Ukrainian].
- Vnutrishni vymusheni peremishchennya: obsyahy, problemy ta sposoby yikh vyrishennya.* (2023). [Internal forced displacement: volumes, problems and ways to solve them]. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh> [in Ukrainian].
- De i yaku dopomohu mozhut otrymaty pereselentsi u Drohobytskiy hromadi.* (2024). [Where and what help can resettlers get in the Drohobytsk community]. URL: <https://drohobych.city/articles/334643> [in Ukrainian].
- Drohobytska hromada prodovzhuye pratsyuvaty nad zaluchennyam humanitarnoyi dopomohy dlya viyskovykh ta VPO: promizhnyy zvit ta kryteriyi rozpodilu.* (2024). [The Drohobych community continues to work on attracting humanitarian aid for the military and IDPs: interim report and distribution criteria]. URL: <https://drohobych.city/articles/334643> [in Ukrainian].
- Dovhostrokovy rishennya dlya VPO: u Drohobych zavitaly predstavnyky Ahentstva OON u spravakh bizhentsiv.* (2024). [Long-term solutions for IDPs: representatives of the UN Refugee Agency visited Drohobych]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/dovgostrokovi-rishennya-dlya-vpo-u-drogobych-zavitaly-predstavnyky-agentstva-oon-u-spravah-bizhencziv/> [in Ukrainian].
- Z novymy oselyamy: u Stebnyku vruchyly klyuchi vid kvartyr vymusheno peremishchenym osobam.* (2022). [With new homes: keys to apartments were handed over to forcibly displaced persons in Stebnik]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/25-serpnya-vidbudetsya-cherbove-zasidann/> [in Ukrainian].
- Znayomyat z turystychnymy prynadamy mista: u Drohobychi shchodenno provodyat ekskursiyi, yak dlya pereselentsiv tak i mistsevykh meshkantsiv | Video.* (2022). [They will introduce you to the city's tourist attractions: in Drohobych, excursions are held daily, both for immigrants and local residents | Video.]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/znayomyat-z-turistichnimi-prinadami> [in Ukrainian].
- Znayty robotu popry vse: yak u hromadi mozhut dopomohy pereselentsyam z robotoyu, navchannyam ta hrantamy.* (2023). [Finding work against all odds: how communities can help migrants with jobs, training and grants.]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/znayti-robotu-popri-vse-yak-u-gromadi-mo/> [in Ukrainian].

- Instruktsiya dlya pereselentsiv, yaki yidut u Drohobytsku hromadu (Onovleno).* (2022). [Instructions for displaced persons going to Drohobytsh hromada (Updated)]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/uvaga-rozhshukuietsya-avtomobil-na-yako/> [in Ukrainian].
- Potapenko, V. H.** (ed.) (2023). *Mistseve samovryaduvannya yak chynnyk stiykosti tylu : analit. dop.* [Local self-government as a factor in the stability of the rear: analytical report]. Kyiv : SISR. [in Ukrainian].
- Mova-yednaye: u Drohobychi zavershyvsya movlennyevyy kurs dlya vnutrishno pereselenykh osib.* (2022). [Language unites: a speech course for internally displaced persons has been completed in Drohobych]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/mova-iednaie-u-drogobychi-zavershivsya-mov/> [in Ukrainian].
- Nalahodzhenu Drohobytskoyu hromadoyu mizhnarodnu spivpratsyu vidznachyly na Yevropeyskomu ekonomichnomu konhresi.* (2023). [The international cooperation established by the Drohobytsh community was recognized at the European Economic Congress]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/art-terapiya-dlya-ditey-drogobitskiy-mi/> [in Ukrainian].
- Novomu zhytlu dlya VPO buty: Drohobych pidpysav Memorandum z predstavnykamy Ukrayinskoho fondu sotsialnykh investytsiy na sporudzhennya zhytla dlya peremishchenykh osib za hrantovi koshty Uryadu Nimechchyny.* (2023). [There should be new housing for IDPs: Drohobych signed a Memorandum with representatives of the Ukrainian Social Investment Fund on the construction of housing for displaced persons with grant funds from the Government of Germany]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/trivaie-informatsiyna-kampaniya-vihod/> [in Ukrainian].
- Pyroha, I. S., & Pyroha, M. I.** (2023). Rol mistsevoho samovryaduvannya u vidbudovi v umovakh voyennoho stanu [The role of local self-government in reconstruction under martial law]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, Seriya PRAVO – Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University, PRAVO Series, 77 (1), 117–123* [in Ukrainian].
- Pidtrymka VPO ta novi proekty u hromadi: u Drohobych zavitaly predstavnyky BF «Pravo na zakhyst» ta neuryadovoyi orhanizatsiyi Peace Winds Japan.* (2023). [Support for IDPs and new projects in the community: representatives of the BF «Right to Protection» and the non-governmental organization Peace Winds Japan visited Drohobych]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/pidtrimka-vpo-ta-novi-proekty-u-gromad/> [in Ukrainian].
- Pryymayemo pershykh pereselentsiv: u Drohobychi stvoryly Humanitarnyy Koordynatsiynyy Tsent.* (2022). [We are accepting the first resettlers: a Humanitarian Coordination Center was created in Drohobych]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/sogodni-vid-vechora-na-usiy-lvivschini/> <https://drohobych-rada.gov.ua/sogodni-vid-vechora-na-usiy-lvivschini/> [in Ukrainian].
- Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakoniv Ukrainy shchodo funktsionuvannya derzhavnoi sluzhby ta mistsevoho samovriaduvannya u period dii voiennoho stanu. Zakon Ukrainy.* (2023). [On making changes to some laws of Ukraine regarding the functioning of the civil service and local self-government during the period of martial law]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T222259> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Prymirnoho polozhennia pro Radu z pytan vnutrishno peremishchenykh osib.* [On the approval of the Model Regulation on the Council for Internally Displaced Persons]. (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> [in Ukrainian].
- Pro pravovyi rezhyim voiennoho stanu: Zakon Ukrainy.* (2023). [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
- Reiestratsiia vnutrishno peremishchenykh osib, derzhavni vyplaty ta humanitarna dopomoha – Ivan Terletskyi pro robotu Upravlinnia sotsialnoho zakhystu naseleennia za tyzhden. Video. (2024). [Registration of internally displaced persons, state payments and humanitarian aid – Ivan Terletskyi on the work of the Department of Social Protection of the Population in a week]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/drogobichani-spilno-z-pereselentsyami> [in Ukrainian].
- Reitynhovyi spysok vziatykh na oblik osib, yaki potrebuiut otrymannia zhytla z fondu zhytla Drohobytskoi miskoi rady, pryznachenooho dlia tymchasovoho prozhyvannya vnutrishno peremishchenykh osib stanom na 20.03.2024 roku.* (2024). [Ranking list of registered persons who need housing from the housing fund of the Drohobytsh City Council designated for temporary residence of internally displaced persons as of March 20, 2024]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/rejtyngovyj-spysok-standom-na-20.03.2024.pdf> [in Ukrainian].
- Sotsialno-ekonomichni ta humanitarni naslidky rosiiskoi ahresii dlia ukrayinskoho suspilstva.* (2022). [Socio-economic and humanitarian consequences of russian aggression for ukrainian society]. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf [in Ukrainian].
- Spetsproiekt. Mer Drohobycha: 90% pereselentsiv potrebuiut postiinoho zhytla, bo ne maiut kudy povertatysia.* (2023). [Special project. Mayor of Drohobych: 90% of displaced people need permanent housing

because they have nowhere to return]. URL: <https://ru.interfax.com.ua/news/interview/927975.html> [in Ukrainian].

Tryvaie vyplata kompensatsii na oplatu komunalnykh posluh dlia vlasnykiv zhytla, yaki prykhystyly vnutrishno peremishchenykh osib. (2022). [The payment of compensation for the payment of utility services for homeowners who sheltered internally displaced persons continues]. [in Ukrainian].

U Drohobyskii hromadi nalichuietsia do 16 tysiach pereselentsiv, 30% iz nykh, imovirno, zalyshatsia zhyty v nii postiino – mer. (2023). [There are up to 16,000 displaced people in the Drohobysk community, 30% of them are likely to stay there permanently – the mayor]. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/927944.html> [in Ukrainian].

U Drohobychi provely «Iarmarok vakansii», yakyi obiednav robotodavtsiv ta liudei, yaki perebuvaiut v poshuku roboty. (2023). [A «Job Fair» was held in Drohobych, which brought together employers and people looking for work]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/u-drogobychi-proveli-yarmarok-vakansi/>[in Ukrainian].

Uvaha! U Drohobychi zapratsyuvav yedynyi informatsiinyi tsentr! (2022). [WARNING! A single information center has opened in Drohobych!]. URL: <https://drohobych-rada.gov.ua/uvaga-u-drogobychi-zapratsyuvav-iedyniy-i/> [in Ukrainian].